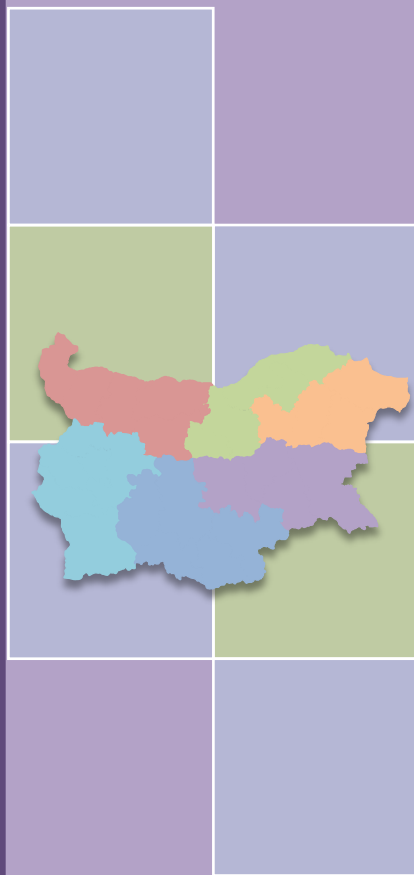

2021

**ДОКЛАД
ОТНОСНО РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ
ПОСЛЕДВАЩАТА ОЦЕНКА ЗА
ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА
РАЗВИТИЕ 2014-2020 Г. НА
ЮГОИЗТОЧЕН РАЙОН
ОТ НИВО 2**

Докладът за резултатите от Последващата оценка за изпълнението на Регионалния план за развитие 2014-2020 г. на Югоизточен район от ниво 2, е изготвен от екип на „ЕС ПИ КОНСУЛТ БГ“ ООД в изпълнение на договор № РД-02-29-96/23.04.2021 г. за изпълнение на поръчка с предмет: „**Разработване на последващи оценки на регионалните планове за развитие (РПР) 2014 - 2020 г.**“ с възложител Министерство на регионалното развитие и благоустройството. Заключениеята и тълкуванията, които се съдържат в настоящия документ, представляват експертното мнение на експертите на „ЕС ПИ КОНСУЛТ БГ“ ООД и по никакъв начин не следва да се приемат като становище или официална позиция на Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на графиките и таблиците	iii
Списък на използваните съкращения.....	iv
I. ВЪВЕДЕНИЕ	5
1. Общи положения	5
2. Методика за оценка напредъка на изпълнението на РПР на ЮИР	6
II. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮИР.....	9
1. Рамка за изпълнение на РПР на ЮИР.....	9
2. Степен на постигане на целите на РПР на ЮИР	11
3. Степен на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата в процеса на изпълнение на РПР на ЮИР (2014-2020 г.)	12
4. Устойчивост на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮИР 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели .	14
5. Общо въздействие от изпълнението на РПР на ЮИР (2014-2020 г.) към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално- икономическа ситуация.....	18
6. Принос към постигане целите на Стратегия "Европа 2020"	20
7. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР	24
III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ.....	28
1. Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮИР.....	28
2. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.	30
Източници и референтни документи.....	35

СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ И ТАБЛИЦИТЕ

графика 1.	Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮИР	9
графика 2.	Дял на БВП на човек от населението в стандарт на покупателната способност (СПС) от средната стойност на ЕС 27 - %	15
графика 3.	Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.	18
графика 4.	Ръст на БВП за периода 2000-2019 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %	19
графика 5.	Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %.....	21
графика 6.	Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %.....	21
графика 7.	Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	21
графика 8.	Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %.....	21
графика 9.	Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %	21
графика 10.	Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	21
графика 11.	Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с предвижданията на РПР на ЮИР, млн. лв., юли 2021	24
графика 12.	Концентрация на ресурси в ЮИР – по програми, млн. лв., юли 2021	25
таблица 1.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	7
таблица 2.	Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите.....	7
таблица 3.	Степен на постигане на целите на ключовите индикатори, съответно принос към националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"	7
таблица 4.	Степен на изпълнение на Стратегическите цели и техните приоритети, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	11
таблица 5.	Степен на постигане на целите на ключовите индикатори.....	17
таблица 6.	Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"	22
таблица 7.	Степен на постигане на целите на РПР на ЮИР към 2015 г.....	29

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ЕК	Европейска комисия
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕС	Европейски съюз
ИСУН 2020	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейския фонд за регионално развитие
ЗРР	Закон за регионалното развитие, приет 2008 г., последни изменения и допълнения, ДВ. бр.13 от 2017 г.
КФ	Кохезионен фонд
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОПР	Общински план за развитие
ОПДУ	ОП "Добро управление" 2014-2020 г.
ОПИК	ОП "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.
ОПОС	ОП "Околна среда" 2014-2020 г.
ОПРЧР	ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.
ОПРР	ОП "Региони в растеж" 2014-2020 г.
ОПТТИ	ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.
РПР	Регионален план за развитие
РСР	Регионален съвет за развитие
СЦР	Северен централен район от ниво 2
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СИР	Североизточен район от ниво 2
СР	Съвет за развитие при Министерския съвет
ЮЗР	Югозападен район от ниво 2
ЮИР	Югоизточен район от ниво 2
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Общи положения

Регионалният план за развитие на Югоизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г. [РПР на ЮИР] е приет с Решение № 458 на Министерския съвет от 01.08.2013 г. Териториалният обхват на Югоизточния район от ниво 2 [ЮИР] включва областите Бургас, Сливен, Стара Загора и Ямбол.

Съгласно действащите към момента на изготвяне на оценката разпоредби, наблюдението и оценката на регионалните планове за развитие за периода 2014 - 2020 г., се довършват по реда, по който са започнали¹.

Съгласно редакцията на ЗРР към момента на приемане на РПР на ЮИР 2014-2020 г., **последващата оценка** за изпълнението му е изготвена във връзка с разпоредбата на чл. 34, ал. 1 от *Закона за регионалното развитие*² [ЗРР]. Съгласно ал. 2 на чл. 34 от ЗРР последващата оценка на РПР на районите от ниво 2 включва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Законът дефинира *държавната политика за регионално развитие*³, като създаваща условия за балансирано и устойчиво интегрирано развитие на районите и общините и обхващаща система от нормативно регламентирани документи, ресурси и действия на компетентните органи, насочени към:

- намаляване на **междурегионалните и вътрешнорегионалните различия** в степента на икономическото, социалното и териториалното развитие;
- осигуряване на условия за **ускорен икономически растеж и високо ниво на заетост за насърчаване на инвестициите**;

¹ § 37 от Преходните и Заключителни разпоредби към Закона за регионалното развитие, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г.

² обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г

³ чл. 2, ал. 2 от ЗРР, редакция от 2012 г.

→ развитие на **териториалното сътрудничество**.

Изпълнението на РПР се отчита чрез **годишните доклади**⁴ за наблюдението на изпълнението на РПР на основата на данните от системата за наблюдение и оценка на регионалния план за развитие. Наблюдението на изпълнението на РПР се осъществява от съответните **Регионални съвети за развитие [РСР]**.

В периода на изпълнение на РПР на ЮИР 2014-2020 г. са изготвени **седем годишни доклада за наблюдението на изпълнението на РПР**, съответно за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

2. Методика за оценка напредъка на изпълнението на РПР на ЮИР

За целите на оценката е разработена методика, която определя методите и съответните източници на информация, както и критериите за оценка на изпълнението на РПР. Разработена е *петстепенна оценъчна скала* за оценка на степента на:

- постигане на ключовите показатели на макро ниво и на степента на постигане на показателите по цели на *Стратегията Европа 2020* на регионално ниво и приноса на ЮИР за постигане на националните цели;
- постигане на заложените целеви стойности на индикаторите за изпълнение (специфични индикатори);
- постигане на глобалните екологични цели и постигане на целевите стойности в края на периода.

Оценени са причините за надхвърляне/непостигане на заложените целеви стойности на индикаторите за изпълнение в края на периода, като е взета предвид изготвената в междинната оценка на РПР на ЮИР оценка на реалистичността на заложените целеви стойности.

Конструирани са индекси на постигане на приоритетите и целите на РПР:

- **Индекс на постигане по приоритети** – отразява степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време;

⁴ чл. 86 и чл. 87 от ППЗРР

→ Индекс на постигане на целите – отразява степента на постигане на заложеното изменение на стойностите на ключови индикатори и цели на регионално ниво по Стратегията Европа 2020 за оценявания период.

Индексите също се групират в *петстепенни оценъчни скали*. За целите на оценката са използвани следните оценъчни скали и категории:

таблица 1. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

Скала	Дефиниция	Степен на изпълнение на приоритети
5 ↑	Постигната крайна цел на индикатор над 125%	Напредък, значително над планирания по изпълнение на приоритета/целта
4 ↗	Постигната крайна цел на индикатор между 110 и 125%	Напредък над планирания по изпълнение на приоритета/целта
3 →	100% (между 90 и 110%) постигната крайна цел на индикатор	Постигнат планиран напредък по изпълнение на приоритета/целта
2 ↑	Постигната крайна цел на индикатор между 50 и 90%	Задоволителен напредък по изпълнение на приоритета/целта
1 ↗	Постигната крайна цел на индикатор между 10 и 50%	Ограничен напредък по изпълнение на приоритета/целта
0 →	Постигната крайна цел на индикатор между 0 и 10%	Без напредък по изпълнение на приоритета/целта

таблица 2. Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите

5 ↑	Напредък, значително над планираното по целта
4 ↗	Напредък над планираното по целта
3 →	Постигнат планиран напредък по целта
2 ↑	Задоволителен напредък по постигането на целта
1 ↗	Ограничен напредък по постигането на целта
0 →	Без напредък по постигането на целта

таблица 3. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори, съответно принос към националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
4 ↗	Постигнат планиран принос над планирания
3 →	Постигнат планиран принос
2 ↑	Задоволителен принос
1 ↗	Ограничен принос
0 →	Без принос

При изготвянето на *последващата оценка* са използвани последните актуални данни за основните индикатори на национално, регионално и областно ниво към края на 2019 и 2020 г. в зависимост от конкретния индикатор.

При анализа на данните за 2020 г., където е необходимо, е отчитана специфичното отражение върху социално-икономическото развитие на мерките за справяне с пандемията от Covid-19.

II. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮИР

1. Рамка за изпълнение на РПР на ЮИР

1.1. Цели и приоритети за регионално развитие на ЮИР

Визията, определена в РПР на ЮИР е "Югоизточен район – привлекателно място за живот и бизнес, със съхранено природно и културно наследство, ефективно използващ своя потенциал за постигане на устойчиво и балансирано социално-икономическо развитие със затвърждаване на традициите си в туризма и енергетиката".

РПР на ЮИР определя четири стратегически цели за развитието на района, конкретизирани чрез дванадесет приоритета.

графика 1. Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮИР

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4
Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие	Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура	Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално	Балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места
<p>ПРИОРИТЕТ 1. Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес в ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 3. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР</p>	<p>ПРИОРИТЕТ 1. Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 2. Подобряване на качествени характеристики и конкурентоспособността на човешките ресурси в ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 3. Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР</p>	<p>ПРИОРИТЕТ 1. Развитие на трансгранично сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии в ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие на ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 3. Опазване българската акватория на Черно море и развитие на морското дело и рибарството в Югоизточен район</p>	<p>ПРИОРИТЕТ 1. Интегрирано развитие на градовете в ЮИР и подобряване качеството на градската среда</p> <p>ПРИОРИТЕТ 2. Подобряване свързаността на ЮИР в национален и международен план</p> <p>ПРИОРИТЕТ 3. Подобряване качеството на живот в селските райони</p>

Оценката на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮИР, степента на постигане на целите, както и ефективността на използваните ресурси е изготвена въз основа на анализ на информация от официални статистически източници (НСИ, Евростат), *Годишните доклади за изпълнение на наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР (2014-2020) за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.*, данни от *Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020* (ИСУН 2020) и *Интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК)*⁵, както

⁵ <http://iacs-online.d fz.bg/apex/f?p=100:43:4349657656453329>

и данни, публикувани на интернет страниците на Програмите за териториално сътрудничество 2014-2020 г., данни от финансовото изпълнение на национални програми, финансиращи проекти, попадащи в обхвата на мерките, предвидени в РПР, данни за изпълнението на държавния бюджет за съответните години от периода 2014-2020 по отношение на предоставени целева субсидия за капиталови разходи на общините в обхвата на ЮИР.

В РПР на ЮИР са определени индикативните финансови ресурси за изпълнение на плана за периода 2014-2020 г. в размер на **1 983,1 млн. лв.**, като от структурните инструменти на ЕС, е предвиден принос от ЕФРР в размер на **851,51 млн. лв.**, от други фондове на ЕС – **659,8 млн. лв.**, от национално публично финансиране – **369 млн. лв.**, частно финансиране – **102,7 млн. лв.** Не е предвидено участие на други финансови инструменти.

За мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и бюджетите на общините, свързани с политиката за регионално развитие, в периода 2014-2020 г. липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на РПР на ЮИР. Частично, такава информация е събрана чрез *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР*, като тя е отразена при оценката на напредъка по изпълнение на отделните приоритети чрез съответните специфични индикатори.

При оценка на степента, в която са постигнати крайните цели (2020 г.) на специфичните индикатори на РПР на ЮИР е използвана информация от *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.*

Орган за провеждане на държавната политика за регионално развитие в ЮИР е РСР на ЮИР.

1.2. Прилагане принципа на партньорство

Осъществява се координация и взаимодействие между членовете на РСР, членовете на РКК и Секретариата на РСР. Подобро е взаимодействието с централните и териториалните структури на изпълнителната власт при изпълнението на решенията на РСР.

С проведените съвместни заседания на РСР и РКК е подобрена координацията между областите, общините, министерствата и социално-икономическите партньори за ефективно и ефикасно провеждане на държавната политика на територията на района,

посредством адекватно планиране, изпълнение, наблюдение и оценка на стратегическите и планови документи на национално, регионално и местно ниво, касаещи регионалното развитие и опазването на околната среда в ЮИР.

1.3. Наблюдение и оценка на изпълнението на РПР на ЮИР

В съответствие с предвижданията на НСРР системата от индикатори за наблюдение и оценка на РПР на ЮИР се състои от две основни групи индикатори – предварително установени в национални и европейски стратегически документи (Стратегия "Европа 2020", макроикономическите критерии към НСРР, глобалните цели за опазване и възстановяване на околната среда) и специфични индикатори за наблюдение на отделните приоритети на плана. Част от специфичните индикатори са **дефинирани нееднозначно и/или за тяхното изпълнение е трудно да бъде събрана достоверна информация** без да бъдат извършвани прекомерни разходи. Необходимо е прецизиране на конкретни индикатори, както и на подхода за определяне на базова и целеви стойности за някои от тях.

Анализът на определените междинни и крайни цели на ключовите индикатори за изпълнение на РПР на ЮИР показва, че е прилаган **амбициозен подход** при определяне на целевите стойности на **ключовите индикатори, което се отразява и на степента на изпълнение на заложените цели.**

2. Степен на постигане на целите на РПР на ЮИР

Напредъкът по изпълнение на отделните приоритети на РПР на ЮИР е оценен въз основа на постигане целите на съответните специфични индикатори. Степента на постигане на стратегическите цели е оценена въз основа на напредъка по техните приоритети. В допълнение е оценен и приноса на изпълнението на плана към постигане на показателите по Европа 2020.

таблица 4. Степен на изпълнение на Стратегическите цели и техните приоритети, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

Цели и приоритети	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие		3 →
Приоритет 1. Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес в ЮИР	3 →	

Цели и приоритети	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
<i>Приоритет 2.</i> Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮИР	3 →	
<i>Приоритет 3.</i> Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР	3 →	
Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура		4 ↗
<i>Приоритет 1.</i> Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в ЮИР	3 →	
<i>Приоритет 2.</i> Подобряване на качествените характеристики и конкурентоспособността на човешките ресурси в ЮИР	3 →	
<i>Приоритет 3.</i> Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР	5 ↑	
Стратегическа цел 3: Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално		4 ↗
<i>Приоритет 1.</i> Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии в ЮИР	2 ↑	
<i>Приоритет 2.</i> Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие на ЮИР	5 ↑	
<i>Приоритет 3.</i> Опазване българската акватория на Черно море и развитие на морското дело и рибарството в ЮИР	4 ↗	
Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места		3 →
<i>Приоритет 1.</i> Интегрирано развитие на градовете в ЮИР и подобряване качеството на градската среда	3 →	
<i>Приоритет 2.</i> Подобряване свързаността на ЮИР в национален и международен план	4 ↗	
<i>Приоритет 3.</i> Подобряване качеството на живот в селските райони	3 →	

3. Степен на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата в процеса на изпълнение на РПР на ЮИР (2014-2020 г.)

РПР на ЮИР (2014-2020 г.) определя седем индикатора за наблюдение и оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата. За част от индикаторите не е налична информация на ниво NUTS2.

РПР на ЮИР 2014-2020 г. посочва като изходна стойност за показателя **относителен дял на антропогенно натоварените територии** (инфраструктура, селища, промишлени обекти) – 4,89% като за 2020 г. е определена целева стойност от 6,00%. Информацията за най-близкия до извършваната оценка период⁶ разкрива, че относителен дял на антропогенно натоварените територии в ЮИР са 7,23 % при среден дял на урбанизираните територии за страната (4,61%)⁷. Стойността на индикатора е по-висока от планираната цел 2020.

В периода 2008-2019 г. се наблюдава значително увеличение на горските територии и намаление на земеделските територии.

Данни за **емисиите на парникови газове на човек от населението** са налични на национално ниво, като за 2019 г. са 8,1 тона CO₂ – еквивалент.⁸ В периода 2006-2019 г. индикаторът на национално ниво намалява с 3,6%. Следвайки сходна тенденция, индикаторът на регионално ниво в ЮИР намалява до стойности над поставената цел 2020.

В периода 2010-2019 г. **наличността на дълготрайни материални активи с екологично предназначение** в ЮИР се увеличават с 305%, като районът е на първо място от районите от ниво 2 с дял (31%) от стойността за страната към 2019 г. Във вътрешно-регионален аспект през 2019 г. най-голям дял дълготрайни материални активи с екологично предназначение от общите за района са концентрирани в област Стара Загора (67%).

Данни за индикаторите разходи за ДМА с екологично предназначение и разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението за 2019 г. са налични на национално ниво (няма представителност на ниво район). Разходи за дълготрайни материални активи с екологично предназначение в страната през 2019 г. са - 2308,05 млн., като разходите за опазване на околната среда на човек от населението са 330,8 лв. По данни от Годишен доклад за изпълнение на РПР на ЮИР за 2020 г. разходите за ДМА с екологично предназначение в района са 139 957 хил. лв.

По данни от Годишния доклад за изпълнение на РПР на ЮИР за 2017 г. 6,6% от територията на ЮИР е със силна и много силна податливост на ерозия, което е над поставената цел 2020.

⁶ Годишен доклад за изпълнение на РПР на ЮИР за 2020 г.

⁷ ИАОС, <http://eea.government.bg/bg/soer/2018/land-use/zemepolzvane>

⁸ Евростат

Наличните данни за индикатора **Регионален индекс за климатична сигурност**⁹ са актуални към 2008 г., като актуални данни към 2019 г. не са публикувани.

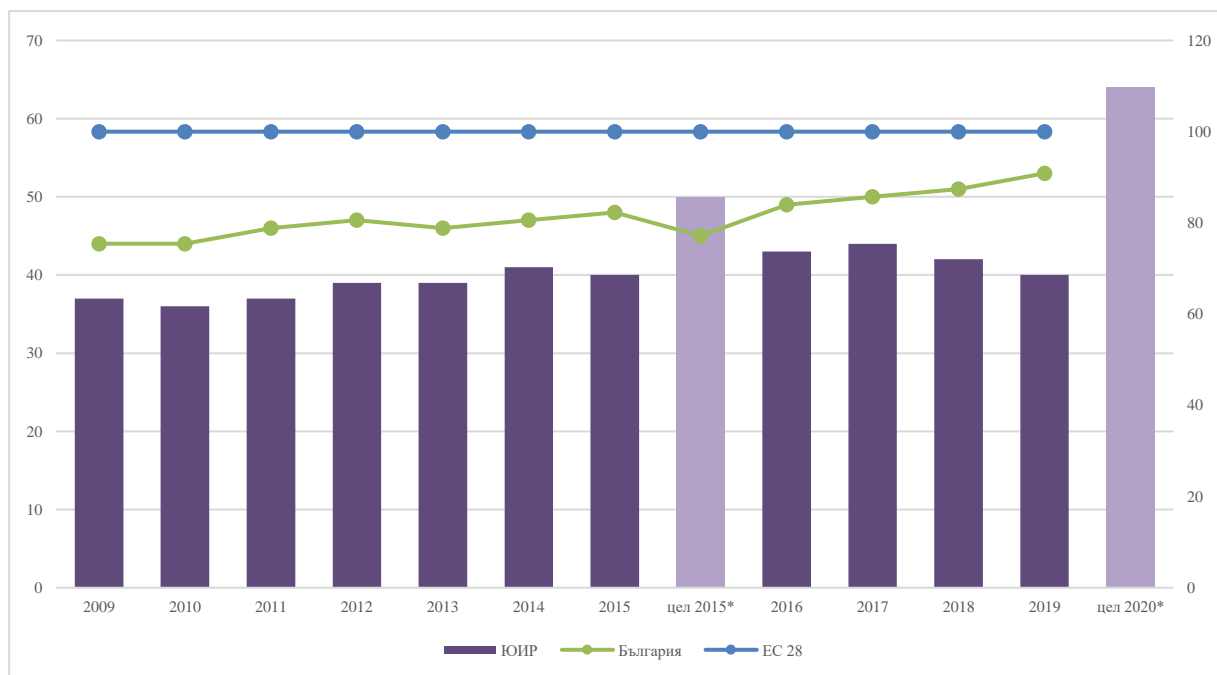
4. Устойчивост на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮИР 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели

Динамиката в развитието на стойностите на ключовите национални показатели е в основата на оценката на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮИР 2014-2020 г. Разглеждането на постигнатото в периода в сравнителен план – с останалите райони от ниво 2 и средните стойности за страната представя тенденциите в общото развитие на ЮИР и в каква степен постигнатите резултати могат да бъдат устойчиви в периода след 2020 г.

ЮИР единствен не постига както междинната целева стойност за 2015 г., така и целта към 2020 г. за показателя *БВП на човек на населението (лв.)*. Постигнатата стойност от 12 971 лв. на глава от населението е малко под целевата (13 500 лв.), а **ръстът спрямо базовата 2010 г. е 37,4%, най-нисък спрямо останалите райони**. В резултат, за периода 2014-2019 г. стойността му **намалява с 1,5% от БВП на национално ниво**. Сравнението със стойностите на останалите райони от ниво 2, показва, че не са налице промени – въпреки лекия спад на приноса в националния БВП, **ЮИР остава на трето пето място през целия период след ЮЗР и ЮЦР**. Динамиката на развитието на показателя може да бъде определена като стабилна, но забавяща се в периода 2018-2019 .

⁹ Разработен по проект „Региони за устойчива промяна” (“Regions for sustainable change”, RSC 0301R1) по програма INTERREG IVC на ЕС

графика 2. Дял на БВП на човек от населението в стандарт на покупателната способност (СПС) от средната стойност на ЕС 27 - %

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

В периода 2014-2020 г. темпът на растеж на дялът на показателя „дял на БВП на човек от населението в СПС от средната стойност на ЕС“ се забавя и след 2017 г. се наблюдава намаляване, като стойността, достигната през 2019 г. (40% от средната стойност за ЕС 28) е по-ниска от тази в началото на периода (41%). Това е регионът, който в най-голяма степен не успява за постигне заложената Цел 2020.

Коефициентът на икономическа активност (15+ навършени години) се повишава в периода 2014 – 2020 г. Въпреки, че междинната целева стойност за 2015 г. е постигната, поради ниският темп на повишаване на индикатора, планираната цел за 2020 г. (57%) не е достигната. Активността остава по-ниска с 1,4 процентни пункта и от средното за страната. Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че поставената цел 2020 е амбициозна. Сравнението със стойностите на останалите райони от ниво 2, показва, че не са налице промени – през 2016 г. **ЮИР успява да изпревари СИР и до края на периода се нарежда на трето място, като след 2018 г. доближава нивата на икономическа активност, постигнати в СИР.** Динамиката на развитието на показателя може да бъде определена като сравнително устойчива с повишен растеж след 2016 г.

Дялът на чуждестранни преки инвестиции в ЮИР спрямо ЧПИ в страната е сравнително устойчив в периода 2015-2019 г., като нараства през 2018 и 2019 г. ЧПИ в ЮИР

са втори в приноса на ЧПИ на национално ниво, след тези в ЮЗР. Нарастването в дела на национално ниво е с 3,5%, което представлява най-висок ръст сред всички райони от ниво 2 в страната.

Коефициентът на безработица (15+ навършени години) намалява съществено след 2014 г. и през 2020 г. достига 4,6% при 5,1% средно за страната. Въпреки, че междинната стойност за 2015 г. не е постигната, поставената цел към 2020 г. е постигната още през 2019 г. (със стойности под средните за страната). През 2019 г. коефициентът на безработица в ЮИР достига ниво под средното за страната, като тази тенденция се запазва, въпреки кризисната 2020 г. През периода ЮИР се нарежда на трето място след ЮЗР и ЮЦР по този показател.

Общият доход на лице от домакинство нараства съществено в периода 2014-2020 г., като целевата стойност за 2020 г. е постигната още през 2018 г. В сравнение с останалите райони от ниво 2, ЮИР запазва ниски нива на доходи, като почти през цялото време остава на предпоследно място. През 2020 г. доходите нарастват, като успяват да изпреварят тези, в ЮЦР.

В периода 2014-2020 г. *дельт на населението, свързано с ПСОВ* нараства едва с 2,4%, като основен принос за това увеличение има област Бургас. Делът на населението, свързано с ПСОВ в област Ямбол остава на изключително ниски нива – под 5%. След 2016 г. са налице проблеми с водоснабдяването – в периода нараства *дела на населението с режим на водоподаване*, като това се дължи на област Сливен. *Делът на обслужваното население от системи за организирано сметосъбиране* остава висок през целия период – от 99,8% през 2014-2015 г. до 100% в останалата част на периода.

Устойчива е тенденцията за нарастване на *дела на предадените за предварително третиране битови отпадъци* – за периода 2013-2018 г. количеството предварително третирани битови отпадъци нараства 4 пъти. Съответно с над 86% намаляват и *директно депонираните битови отпадъци*. Тенденцията е устойчива и със значителен потенциал за положително въздействие върху състоянието на околната среда на ЮИР.

таблица 5. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори

Ключови индикатори	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.	Принос към постигане на целите на ключовите индикатори
БВП на човек от населението, лв.	3 →	Постигнат планиран принос
Дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 28, %	1 ↗	Ограничен принос
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години, %	3 →	Постигнат планиран принос
Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години, %	2 ↑	Задоволителен принос
Общ доход на лице от домакинство, лв.	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания

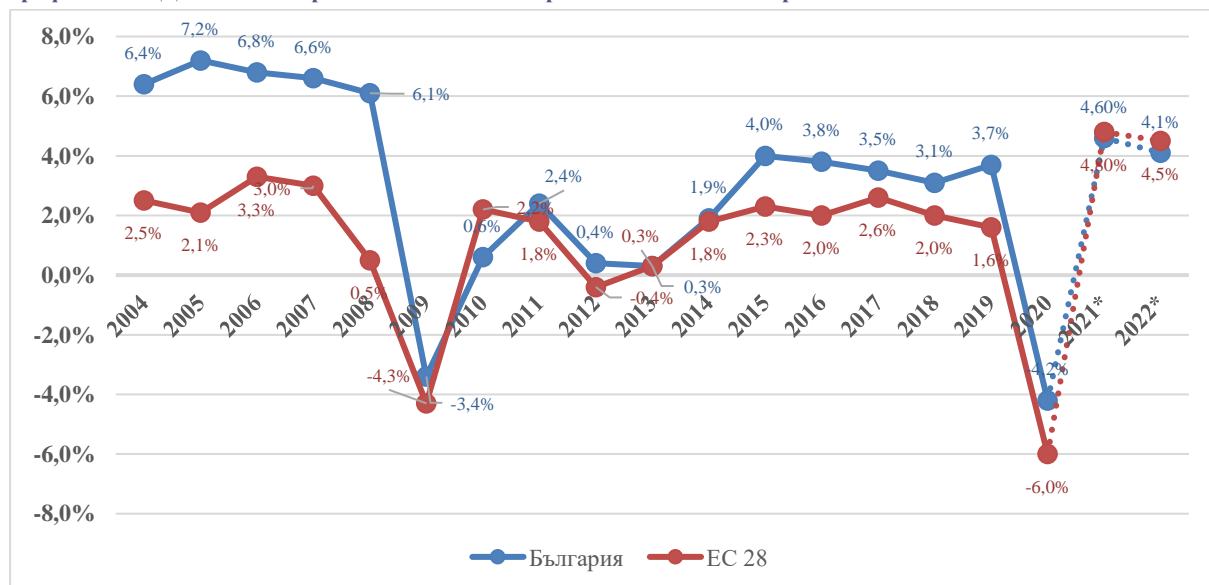
Анализираното развитие на ключовите индикатори разкрива сравнително устойчиви тенденции, макар и в рамките на ограничена динамика за някои от показателите. Въпреки положителната посока на подобрение в общ план, темповете на развитие остават ниски в сравнение с останалите водещи райони в страната. ЮИР запазва трето или четвърто място след останалите райони в страната за целия периода 2014-2020 по почти всички ключови показатели, заложен в системата за наблюдение на регионалния план за развитие. Силно положителна тенденция се наблюдава по отношение нарастването на БВП на глава от населението. Оценената степен на постигане на заложеното изменение и приноса им към постигане на целите на ключовите индикатори за развитие на ЮИР към 2020 г. разкриват необходимост от подкрепа на факторите за нарастване на икономическата активност на населението и възможностите за активизиране на социално-икономическите процеси в ЮИР в положителна посока предвид потенциала на района по отношение на научната дейност, човешкия капитал и технологичното обновление.

5. Общо въздействие от изпълнението на РПР на ЮИР (2014-2020 г.) към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация

Социалното и икономическото развитие на ЮИР през периода 2014-2020 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори. Това се дължи основно на общата динамика на развитието на страната след 2012 г., изразяваща се в нарастване на БВП с темпове по-бързи от средните за ЕС, които, макар и частично, възстановяват в известна степен растежа от преди 2009 г. Данните потвърждават направените прогнози, че до 2020 г. темпът на растеж на БВП на страната ще изпреварва средния за ЕС 28.

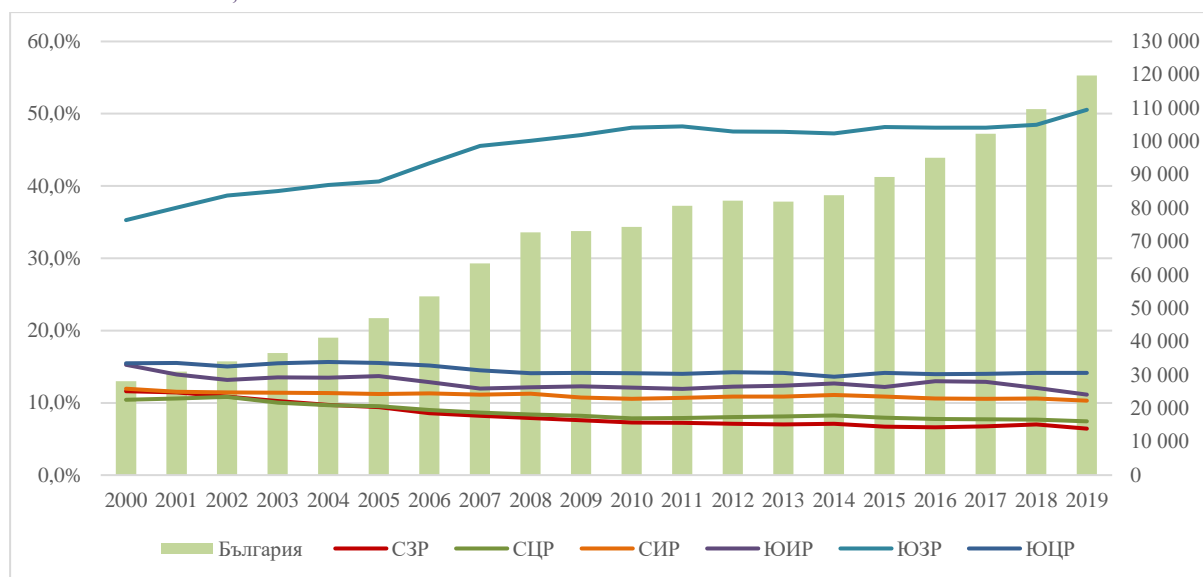
Рязкото влошаване на макроикономическия климат през 2020 г. в резултат на разпространението на Covid-19 има сериозно отражение върху ключовите макроикономически индикатори. През 2020 г. динамиката на растеж на БВП на национално ниво спада до -4,2 % или под нивата на индикатора през 2009 г. Темпът на намаляване на БВП на национално ниво е по-нисък от средния за ЕС. Прогнозните данни за 2021 и 2022 г. потвърждават, че след резкият спад в следствие на Covid-19 кризата се очаква темпът на растеж на БВП на страната да се възстанови и да бъде по-бърз от средния за ЕС 27.

графика 3. Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.

Източници: НСИ, Евростат, ЕК Генерална дирекция "Икономически и финансови въпроси"

графика 4. Ръст на БВП за периода 2000-2019 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %

Източник: НСИ

В периода 2014-2019 г. **приносът на ЮИР в общия БВП намалява с 1,5%**, като се наблюдава тенденция за засилено намаляване в периода 2016-2019 г. (намаляние с 1,8%). През 2019 г. приносът е 11,1 % (стойност под минимума регистриран през 2011 г.), което нарежда района на трето място след ЮЗР и СЦР.

За периода 2014-2020 г. се наблюдава **силно ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮИР.**

Постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮИР в областта на пазара на труда в общия случай определят и сравнително ефективното въздействие в тази сфера на осъществените мерки от плана. Ниските нива на безработица на регионално ниво обаче не кореспондират с тенденциите в областите Ямбол и Сливен, където през 2019 г. коефициентът на безработица (15-64) остава над средното за страната, а в област Ямбол и почти два пъти по-висок от средното за страната.

Младежката безработица е едно от най-съществените негативни явления на пазара на труда в страната. Анализът на дела на безработните лица във възрастовата група 15-24 години идентифицира наличния проблем в ЮИР. След значителен спад в периода 2012-2016 г., през 2017 г. дела на безработни младежи в тази група нараства над средното за страната, като през 2018 отново намалява.

Развитието на малките и средни предприятия в ЮИР илюстрира устойчив, макар и сравнително нисък икономически растеж на района спрямо средното за страната. Нарастването на приходите от дейността на МСП е съпроводено от слаб спад на дела на заетите лица в тези предприятия в района.

Делът на ЮИР в приходите от нощувки общо за страната намалява в периода 2014-2019 г. от 39,5 до 39%. За периода 2014-2019 г. с 23,4% нараства и броя на реализираните нощувки. Данните показват наличие на потенциал за устойчиво развитие на туризма след преодоляване на последствията от кризата с Covid-19.

Основен принос към постигане целите за опазване на околната среда имат мерките, свързани с рехабилитацията и разширяването на ВиК мрежата в ЮИР. В периода 2014-2019 г. не е регистрирано съществено нарастване на дела на населението в ЮИР, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) – от 53,8% през 2014 г. до 56,2% през 2019 г.

В периода 2014-2019 г. се наблюдават ограничени проблеми с водоснабдяването, като дела на населението с режим на обществено водоснабдяване в ЮИР към 2019 г. е около 2,2%.

Инвестициите в инфраструктурата за управление на отпадъци оказват положително въздействие върху процесите в ЮИР. За периода 2014-2018 г. населението в района, обхванато от системи за събиране на отпадъци нараства от 99,8 до 100%.

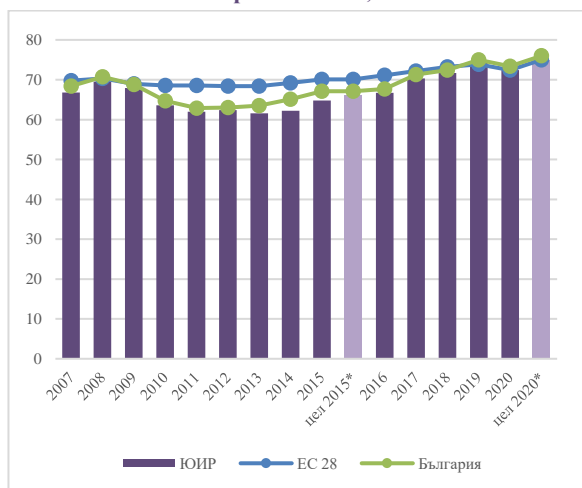
Нарастването на разходите за НИРД (хил. лв.) в периода е значително. Броя на персонала, зает с НИРД през периода надхвърля значително поставената цел (брой персонал). Повишаването на стойностите на двата показателя е в резултат на насърчаване изпълнението в района на иновативни проекти като част от мерките, подкрепяни от ОПИК. Това повишаване обаче все още оказва ограничено положително въздействие върху основните икономически резултати на ЮИР.

6. Принос към постигане целите на Стратегия "Европа 2020"

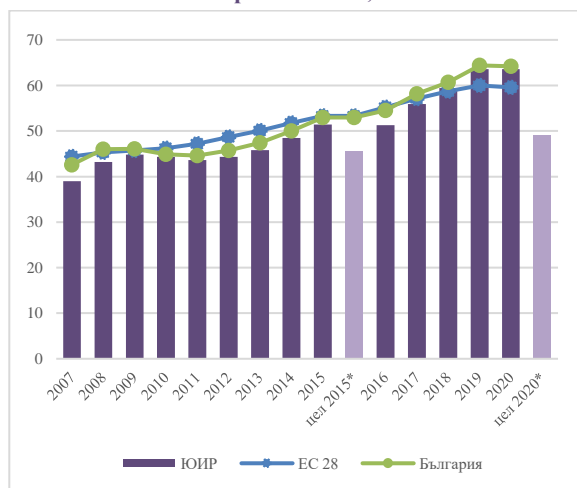
Изпълнението на РПР следва да допринася изпълнението на поетите от България национални ангажименти по отношение постигане целите на Стратегията "Европа 2020". Дефинираните индикатори обективно измерват напредъка при реализацията на най-важния стратегически документ на ниво ЕС и до голяма степен отразяват и постигането

на стратегическите цели на РПР. За тяхното проследяване НСРР определя техните целеви стойности на регионално ниво.

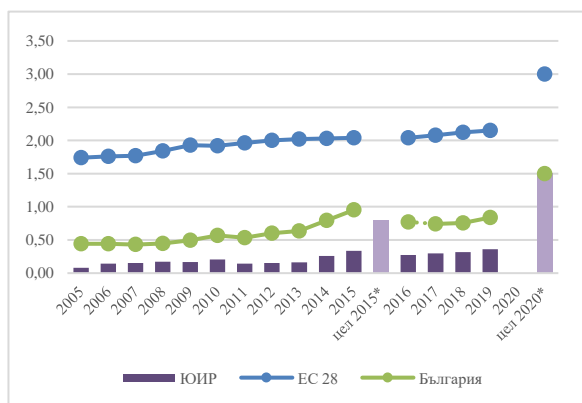
графика 5. Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %

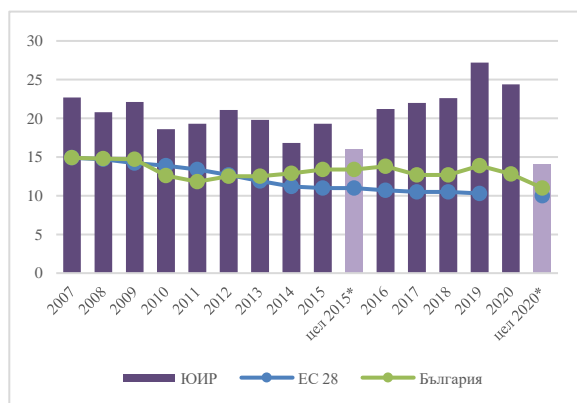
графика 6. Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %

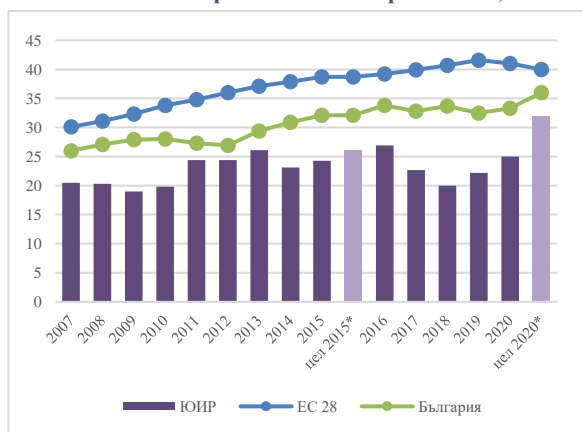
графика 7. Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП

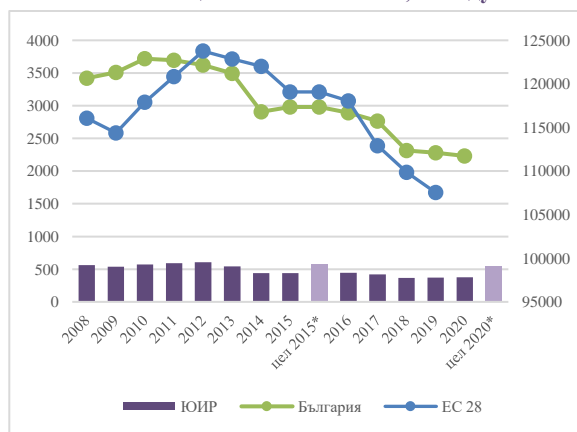
графика 8. Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %

графика 9. Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %

графика 10. Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

таблица 6. Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

Индикатори "Европа 2020"	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.		Принос на РПР към постигането на националните цели
	2019	2020	
Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години, %	2019	2020	2019 – Постигнат планиран принос
	3 →	2 ↑	2020 - Задоволителен принос
Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г.	2019	2020	Постигнат планиран принос, значително над планирания
	5 ↑	5 ↑	
Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	2019	2020	Без принос
	0 →		
Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %	2019	2020	Без принос
	0 →	0 →	
Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %	2019	2020	Без принос
	0 →	0 →	
Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	2019	2020	Постигнат планиран принос, значително над планирания
	5 ↑	5 ↑	

Данните показват, че целевите стойности за три от шестте индикатора не са изпълнени към 2020 г. Кризата с Covid-19 не оказва влияние върху степента на постигане на индикаторите, което може да бъде разглеждано и в направения в междинната оценка извод за силно амбициозен подход при определяне на целевите стойности на индикаторите за наблюдение.

Инвестициите в научноизследователска и развойна дейност, като % от БВП, се увеличават в периода от 2011 г., като по-значителен е техният ръст през 2014 и 2015 г., след което намаляват до 0,3% през 2017 г. и достигат връх от 0,36% през 2019 г. Напредъкът по постигане на целта за 2020 г. на регионално ниво е 24%, с което приносът за изпълнението на *Стратегическа цел 1* на РПР на ЮИР е ограничен. **Специфично внимание следва да се обърне на проследяване връзката и зависимостта на показателя от инвестициите от ОПИК, насочени в подкрепа за внедряване на иновации в предприятията, вкл. стартиращи, както и за разработване на продуктови и производствени иновации. Следва да се оцени въздействието върху ЮИР и останалите райони – СЦР, СИР и ЮЦР, на приоритизирането на този вид инвестиции към СЗР.**

Коефициентът на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години нараства след 2014 г., но успява да достигне заложената междинна цел за 2015 г. през 2016 г. Въпреки ръста в заетостта, съответстващ на средното за страната, целевата стойност на индикатора за 2020 г. не е постигната, като през 2019 г. достига най-високите си

стойности (74,5% при цел 2020 от 75%). От 2018 г. ЮИР се нарежда на второ място след ЮЗР по заетост на населението на възраст 20-64 навършени години.

Коефициентът на заетост на населението на възраст 55-64 г. нараства след 2014 г., като ръстът е по-значителен през 2017 и 2019 г. Целевата стойност на индикатора за 2015 г. е **надхвърлена значително**, както и тази за 2020 г. Стойностите за 2018 и 2019 г. надхвърлят и средните стойности на ниво ЕС.

Делът на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.) нараства в периода 2014-2019 г. като ръстът е значителен през 2019 г. Единствено през 2020 г. се регистрира намаляване, но стойността на индикатора за 2020 г. не е постигната. Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че предвид тенденцията на национално ниво за слабо повишаване на дела, потенциалът за постигане на целевата стойност за 2020 г. е **ограничен**. По този индикатор ЮИР в сравнение с останалите райони в най-голяма степен не е изпълнил поставената цел за 2020 г.

Нарастването на *дела на 30-34 годишните със завършено висше образование* също е неустойчиво като тенденция. Междинната цел на индикатора за 2015 г. (26) е надхвърлена през 2016 г. (26,9), след което стойностите на индикатора неустойчиво намаляват и се повишават, като през 2020 г. достигат 25% - целта за 2020 г. не е постигната (изпълнение на 78%).

Делът на населението в риск от бедност или социално изключване намалява след 2012 г., като междинната цел за 2015 г., както и цел 2020 са постигнати.

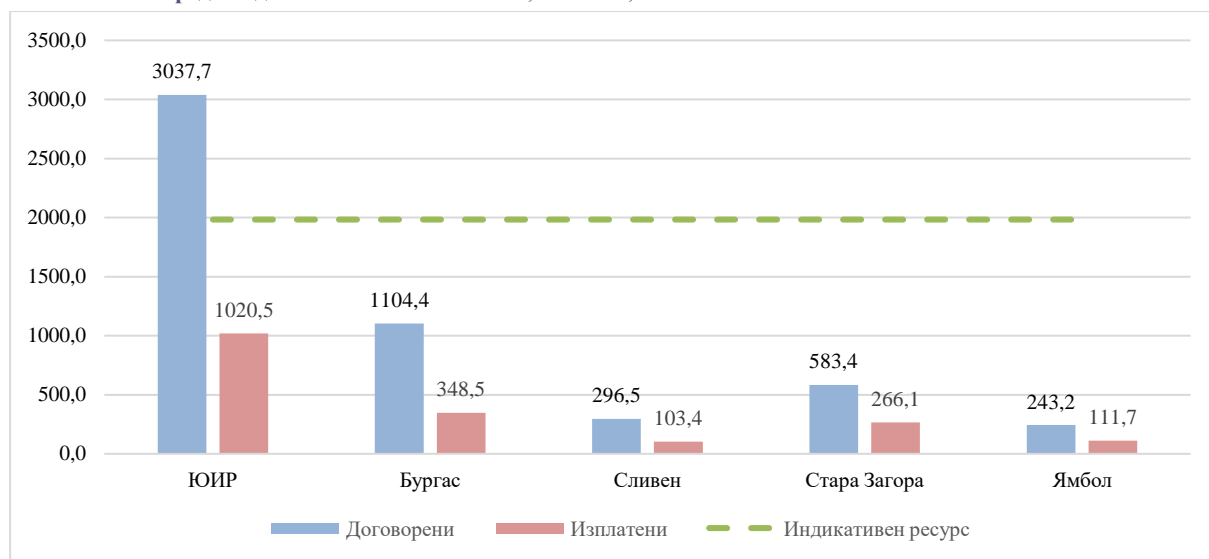
Постигнат е задоволителен принос в изпълнението на национални ангажменти по отношение постигане целите на Стратегията Европа 2020, като **не се очаква цялостно постигане на планираното по изоставащите показатели** въпреки продължаващото договаряне на средства и изпълнение на мерки в обхвата на оперативните програми до края на 2023 г.

Към момента, НСИ не проследява на ниво NUTS2 промените на индикаторите по целите 20/20/20 по отношение на климата и енергийното потребление. В тази връзка не могат да бъдат посочени източници на достоверна информация за проследяването им и съответно не са включени в последващата оценка на РПР на ЮИР.

7. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР

Оценено е съответствието на договорените средства по програмите, финансирани от фондовете на ЕС с планираните необходими финансови ресурси за изпълнението на РПР на ЮИР.

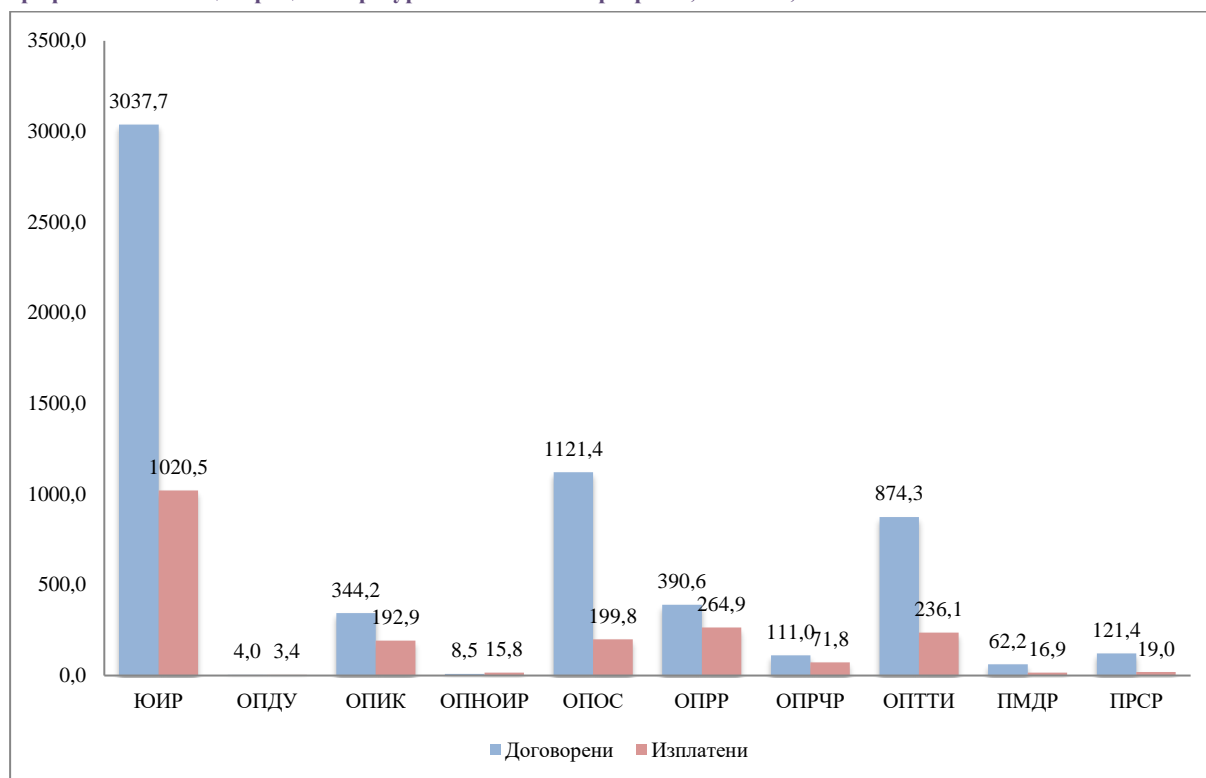
графика 11. Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с передвижанията на РПР на ЮИР, млн. лв., юли 2021¹⁰

Източник: ИСУН2020, 15 юли 2021 г.

¹⁰ Общата размер на договорените/изплатените суми за цели район е по-висок от сбора по области, поради наличието на проекти, изпълнявани на територията на повече от една област в района

графика 12. Концентрация на ресурси в ЮИР – по програми, млн. лв., юли 2021

Източник: ИСУН2020, 15 юли 2021 г.

Към юли 2021 г. договорените средства по програми, финансирани от фондовете на ЕС **надхвърлят** с 53,2% планираните индикативни финансови ресурси за осъществяване на целите на РПР на ЮИР за периода 2014-2020 г., а сумата на изплатените средства е 51,5% от планираните индикативни финансови ресурси до 2020 г. Частните средства в това договорено финансиране са 150,7 млн. лв. (110,9 млн. лв. – ОПИК и ОПРЧР, 27,9 млн. лв. по ПРСР и 11,9 млн. лв. по ПМДР), което представлява 46,7% над планираните частни ресурси в размер на 102,7 млн. лв. В допълнение са договорени 26,6 млн. лв. по ОП Храни, финансирана от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се. Фондът предоставя първоначална базова подкрепа на най-уязвимите граждани, засегнати от форми на крайна бедност, които са твърде откъснати от пазара на труда, за да могат да се възползват от мерките за социално приобщаване на ЕСФ. Предвид възможното договаряне на средства по оперативните програми до края на 2022 г. и възможно изплащане на средства за допустими разходи до края на 2023 г., както и приносът на националното публично участие – национален и местни бюджети, осигуряването на финансови ресурси за периода ще нарасне.

Делът на договорените в ЮИР средства по области е разпределен по следния начин: Бургас – 36,5%, Стара Загора – 19,2%, Ямбол – 8,0%, Сливен – 9,8%.

Разпределението на дела на средствата, които са изплатени (от общата сума на договорените в ЮИР) е съответно Бургас – 11,5%, Стара Загора – 8,6%, Ямбол – 3,8%, Сливен – 3,4%.

Основен дял във финансирането на мерките за изпълнение на РПР на ЮИР към момента на последваща оценка имат ОПОС (36,9%), ОПТТИ (28,8%), ОПРР (12,9%), ОПИК (11,3%), и ПРСР (4%). Значим е дялът на договореното финансиране и по ОПРЧР (3,7%).

Дялът на мерките за предотвратяване последствията от кризата с Covid-19 от общата договорена сума по ОПИК е 17,83%, от които 1,2% са насочени в сектора на туризма, а други 0,2% в транспортния сектор. Ресурсите на програмата за справяне с кризата, насочени към ЮИР са трети по размер след тези за ЮЗР и ЮЦР, като ЮИР изразходва сравнително голям дял от средствата по ОПИК спрямо останалите райони за справяне кризата. Въпреки специфично насоченото към Covid-19 мерки финансиране, с ресурс от над 282 млн. лв. ОПИК остава с основен принос за технологичното обновление и развитие на иновациите в предприятията в ЮИР за периода.

Приносът на оперативните програми, финансирани от ЕФРР, ЕСФ, КФ и ЕЗФРСР за изпълнението на приоритетите на РПР на ЮИР е оценен въз основа на информацията за на договорените и изплатените финансови ресурси по източници спрямо целите на плана. За мерките, свързани с изпълнението на РПР на ЮИР в периода 2014-2020 г., реализирани със средства от държавния бюджет, от бюджетите на общините, от международни финансови институции, както и за частните инвестиции (вкл. и извън съфинансирането по ОП), липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на плана. Предвид възможността за договаряне на средства до края на 2022 г. и средствата, осигурени от националния и местните бюджети, **се очаква постигане на нарастване на общия размер на средствата за реализация на РПР на ЮИР.**

От обемът на договорените средства по оперативните програми и ПРСР (ЕС и национално съфинансиране), може да бъде направен извод, че е постигнатият общи размер на средствата за реализация на РПР на ЮИР за периода до 2020 г. **надхвърля с над 50% планирания размер средства.**

Към 15 юли 2021 г. в ЮИР са договорени 3037,7 млн. лв. 33,6% от договорените средства са сертифицирани и изплатени.

Към юли 2021 г. е налице концентрация на финансовите ресурси за изпълнение на мерки и дейности, свързани със *Приоритети 1 и 3* на РПР на ЮИР, в чийто обхват попадат основните транспортни инфраструктурни проекти, опазване на околната среда, градското развитие, като и тези свързани с развитието на насърчаване на икономика на иновациите.

III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮИР

Визията и главната цел, определени в РПР на ЮИР остават актуални. Рамката на стратегическите цели и определените приоритети, като цяло съответстват на проблемите и нуждите на ЮИР. В периода на изпълнение не е определен ясен механизъм за обвързване с целите и приоритетите на плана на мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и от бюджетите на общините, което рефлектира и върху ограничената възможност за оценка на приноса на тези средства към постигане целите на плана.

Обобщението на анализа на показателите за изпълнението на стратегическите цели на РПР на ЮИР показва, че:

- Анализът на измененията в демографския профил на района показва наличие на устойчива тенденция на намаляване на населението, но ЮИР ще продължи да отговаря на изискванията за район от ниво 2 по Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. и за целия програмен периода след 2020 г.
- Броят на населеното на област Ямбол не отговаря на изискванията на Регламент (ЕО) № 1059/2003 г., според който населението в административните единици от ниво 3, следва да бъде най-малко 150 000 души.
- Социалното и икономическото развитие на ЮИР през периода 2014-2020 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори.
- В периода 2014-2019 г. приносът на ЮИР в общия БВП намалява с 1,5%, като се наблюдава тенденция за засилено намаляване в периода 2016-2019 г. (намаление с 1,8%). През 2019 г. приносът е 11,1 % (стойност под минимума регистриран през 2011 г.), което нарежда района на трето място след ЮЗР и СЦР.
- За периода 2014-2020 г. се наблюдава силно ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮИР, които се засилват. Вътрешнорегионалните различия по отношение на безработицата и заетостта намаляват в ограничена степен. Различията по отношение на БВП на глава от населението се увеличават, което се дължи на значителния

растеж в област Стара Загора до 2017 г. и по-бавните темпове на нарастване в останалите области. Различията в *размера на средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение* намаляват в сравнение с 2014 г., като най-съществено е нарастването на показателя в област Ямбол, където показателят расте с темп близък до средния за страната. Ниски остават нивата в област Сливен.

таблица 7. Степен на постигане на целите на РПР на ЮИР към 2015 г.

Цели на РПР на ЮИР	Индекс на постигане на целите
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие	3 →
Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура	4 ↗
Стратегическа цел 3: Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално	4 ↗
Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места.	3 →

Постигнат е планирания напредък по реализацията на приоритетите, чрез които се реализира **Стратегическа цел 1**, чрез което е постигнат и планирания напредък по нея. Напредък според планираното е налице в областта на туризма и развитието на инфраструктурата за опазване на околната среда.

Постигнат е напредък над планираното по **Стратегическа цел 2**, който се основава на постигнат планиран напредък в подобряването на достъпа до публични услуги в областта на здравеопазването, образованието, културата, социалните дейности и спорта, както и ефектите, постигнати от мерки в областта на човешките ресурси. Като напредък, значително над планирания е оценено изпълнението на индикаторите в областта на укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР. Значимият фокус в рамките на **Стратегическа цел 2** е върху продължаваща подкрепа за образованието, заетостта, научно-изследователската дейности, като фактори за повишаване на произведената БВП и доходите в ЮИР.

Изпълнението на мерките по отделните приоритети на **Стратегическа цел 3** се характеризира с напредък над и значително над планирания, както и със задоволителен напредък по отношение на осъществяваните проекти/инициативи за трансгранично

сътрудничество. Това обуславя и изпълнението на Стратегическа цел 3 в рамките на програмния период до 2020 г.

Стратегическа цел 4 е постигната в рамките на периода до 2020 г. Напредъкът по изпълнението на Приоритет 2 е значително над планирания, постигнат чрез инвестиции в транспортна и комуникационна инфраструктура.

Наблюдаваният силно ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮИР изисква допълнителни усилия, вкл. подкрепа за инфраструктурата за икономическите субекти, както и стимулиране на партньорства между научните институции, публичния и частния сектор от региона и извън него.

Предвид това, че договорените средства за изпълнение на мерките по РПР на ЮИР до юли 2021 г. са над 53% от индикативната оценка на необходимите средства до 2020 г., може да бъде направена оценка, че изпълнението на плана е финансово осигурено.

В заключение, анализът на изпълнението на РПР на ЮИР показва, че определената в него рамка на политиката за регионално развитие на ЮИР като цяло се изпълнява чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране. Същевременно е ясна необходимостта от по-конкретно адресиране на бъдещите мерки към специфичните икономически и социални проблеми на района, в контекста на общите структурни предизвикателства пред развитието, свързани с конкурентоспособността на района и способността му да предложи привлекателна и устойчива среда за предприятията и местните жители – техническа и бизнес инфраструктура, човешки капитал, развитие на научноизследователските дейности и връзката им с бизнеса, опростяване на бизнес средата, капитализирането на геостратегическото местоположение на района.

2. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.

Анализите на европейско ниво, насочени към приоритетите на следващия планов период посочват, че финансирането на ЕС трябва да бъде съсредоточено в области, в които добавена стойност за целия Съюз може да бъде достигната в най-висока степен, вкл. социално приобщаване, заетост, развитие на уменията, научни изследвания и иновации, изменение на климата, енергиен и екологичен преход. Области, в които политиката на сближаване оказва положително въздействие са и подкрепата за МСП, здравеопазването и социалната инфраструктура, транспортната и цифровата инфраструктура, както и овладяването на последиците от миграцията и глобализацията.

Новият законодателен пакет за политиката на сближаване е публикуван в Официален вестник на Европейския съюз на 30 юни 2021 г. Новия подход създава възможности Европа да се възстанови след кризата с Covid-19 по справедлив и териториално балансиран начин и да ориентира регионалните икономики към бъдещ устойчив растеж въз основа на както на цифров, така и на зелени преход.

След дискусия на национално ниво по предложения¹¹ за промени в обхвата на районите от ниво 2 в Република България в контекста на *Общата класификация на териториалните единици за статистически цели* в Европейския съюз, съгласно *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.* е взето решение за запазването на обхвата на шестте района от ниво 2 и за периода 2021-2027 г., което осигурява съпоставимост на съответната статистическа информация за динамиката на индикаторите за социално-икономическото развитие, като база наблюдение и оценка на планираните мерки.

В началото на 2020 г. с цел оптимизация на системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие¹², са извършени промени за периода след 2021 г., като се предвижда изготвяне на Национална концепция за регионално и пространствено развитие; интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2; и планове за интегрирано развитие на община. Към средата на 2021 г. процеса на подготовка на документите е в напреднала фаза. Разработен е проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югоизточния регион¹³, който отчита изводите на изготвения Актуализиран Социално-икономически анализ на районите в Република България¹⁴. В напреднала фаза е и процеса по програмиране на програмния период 2021-2027 г. и подготовката на финални версия на оперативните програми, финансирани от фондовете на ЕС. Определен е състава на Регионален съвет за развитие на Югоизточен регион за планиране, като са проведени процедури са определяне представители на икономическия сектор и на юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) за общественополезна дейност, които да бъдат включени в него¹⁵.

¹¹ изготвени от Работна група, създадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството

¹² Чл.8 от ЗРР, обн. ДВ бр. 21 от 2020 г.

¹³ Версия към 30 юни 2021 г.

¹⁴ изготвен от Националния център за териториално развитие ЕАД

¹⁵ В съответствие с предвижданията на чл. 31 и чл. 32 от Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие (ППЗРР), приет с Постановление № 183 от 4 август 2020 г. на Министерския съвет и във връзка с т. 10 от Приложение 2 и Приложение 3 към ППЗРР

С оглед предстоящото финализиране на изготвения проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югоизточния регион за периода 2021-2027 г. следва да бъдат отчетени следните идентифицирани при последващата оценка нужди:

- Изготвяне на тематични оценки, свързани с изпълнението на РПР на ЮИР 2014-2020 и/или за конкретни мерки, които са планирани и/или се изпълняват с цел установяване на ефективни подходи за адресиране и преодоляване на вътрешно регионалните различия, вкл. анализ и оценка на причините за ниските нива на *разходите за НИРД*, въпреки наличното финансиране и високия дял предприятия в ЮИР, в приоритетни сектори на Стратегията за интелигентна специализация – мехатроника, уелнес индустрия, както и нарастването на броя на персонала, зает с НИРД; анализ и оценка на причините за намаляването на *дела на хората между 30-34 г. с висше образование*, въпреки наличието на университетски центрове в Стара Загора и Бургас и динамиката в икономическото развитие в двете области.
- Планиране на мерки за насърчаване динамика на растеж, насочени към интегрирано въздействие върху състоянието и ефективността на регионалните фактори като човешки капитал, свързваща инфраструктура, бизнес инфраструктура, **използване на геостратегическото местоположение и развитие на морската икономика, гарантиране възможности за осъществяване на справедлив преход** към неутрална по отношение на климата икономика специфични проблеми на регионалния трудов пазар, технологична готовност, иновационен потенциал, капацитет на администрацията и електронно управление.
- Предвиждане на специфични мерки за подкрепа, оставащи извън директните цели на мерките, финансирани от политиката за сближаване на ЕС и насочване на национален ресурс за съхраняване и развитие на райони/общини със специфични характеристики предвид продължаващото нарастване на вътрешнорегионалните различия в ЮИР.
- Планиране на система от индикатори за наблюдение на напредъка и оценка на изпълнението на Интегрираната териториална стратегия за развитие, която осигурява ясна обвързаност на избраните индикатори с оценката на напредъка на съответните приоритети и цели, определяне на целеви стойности на

индикаторите, които отразяват по реалистичен начин съществуващите тенденции и очакваното въздействие от планираните мерки и чието изменение може да бъде ефективно наблюдавано на регионално ниво. Системата от индикатори следва да бъде конструирана по начин, осигуряващ наличието на надеждна, постоянно обновяваща се и достъпна информация на ниво район информация.

- Гарантиране на информационно и техническо осигуряване на процеса на наблюдение чрез изграждане на механизъм за системно натрупване и обмен на информация, включващ източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информация, вкл. изготвяне на модел на годишен доклад за наблюдение на изпълнението на ИТСП, който да осигури съпоставимост на представяната на годишна база информация за напредъка по специфичните индикатори за изпълнение на плановия документ.
- Осигуряване на систематизирана информация за мерките, насочени към постигане на съответните цели в ИТСП и реализирани със средства от държавния бюджет и/или бюджетите на общините.
- Предвиждане използване за целите на планирането и анализа на развитието на съвременни информационни системи като ГИС и съответния софтуер за създаване и обработка на данни, включително геопространствени данни, които биха подпомогнали процеса на наблюдение и оценка.
- Прилагане на стандартите за обществени консултации, вкл. изготвяне на консултативен документ, предоставяне на навременна информация и на обратна връзка относно мотивите за приемане или отхвърляне на постъпили предложения и коментари.
- Използване на възможностите на технологиите за привличане и разширяване кръга участници от заинтересованите групи при проучване, представяне и оценка на целите и мерки в обхвата на ИТСП, вкл. за осигуряване на безопасна среда поради епидемията от Covid-19. Прилагането на технологични решения не следва да отменя необходимостта от спазване на стандартите за обществени консултации, както и не следва да създава неравнопоставеност при достъпа до процеса на взимане на решения.

Тези действия ще осигурят възможност за преодоляване или най-малко значително смекчаване на ефектите от актуалните предизвикателства пред развитието на Югоизточния район.

ИЗТОЧНИЦИ И РЕФЕРЕНТНИ ДОКУМЕНТИ

- Регионален план за развитие на Северозападен район от ниво 2, приет с Решение № 459 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Северен централен район от ниво 2, приет с Решение № 461 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Североизточен район от ниво 2, приет с Решение № 460 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Югозападен район от ниво 2, приет с Решение № 457 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Южен централен район от ниво 2, приет с Решение № 462 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2, приет с Решение № 458 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Предварителни оценки на РПП на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г.*
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., приета с Решение № 696 на Министерския съвет от 24.08.2012 г.*
- Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020, приета с Решение № 1057 на Министерския съвет от 20.12.2012 г.*
- Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г., приета с решение на Министерския съвет по Протокол № 47.61 от 19.12.2012 г.*
- Национална програма за реформи на Република България в изпълнение на стратегията "Европа 2020", актуализация 2017 г., приета с Решение № 280 на Министерския съвет от 18.05.2017 г.*
- Междинен доклад за изпълнение на Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., приет с РМС 425 от 19.07.2019 г.*
- Междинни оценки за изпълнението на Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г.*
- Годишни доклади за изпълнение на наблюдение на изпълнението на РПП на ЮИР (2014-2020) за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.*
- Европа 2020. Стратегия за устойчив, интелигентен и приобщаващ растеж. Брюксел, 3.3.2010 г. COM(2010) 2020*
- Оперативна програма "Добро управление" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Околна среда" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Региони в растеж" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.*
- Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.*
- Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.*

Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS), Официален вестник на ЕС, L 154 от 21.6.2003 г., последни промени Официален вестник на ЕС L 322, 29.11.2016 г.

Закон за регионалното развитие, обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изменения и допълнения, бр. 21 от 13.03.2020 г., в сила от 13.03.2020 г.

Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изм. и доп., бр. 50 от 2016 г., отм., бр. 70 от 7.08.2020 г.

Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, приет с ПМС № 183 от 4.08.2020 г., обн., ДВ, бр. 70 от 7.08.2020 г.

Проекти на Интегрирани териториални стратегии за развитие на районите от ниво 2 за периода 2021-2027 г., юни 2021 г.

Първи преработен и актуализиран доклад за Социално-икономическия анализ на регионите за планиране от ниво 2 в Република България, септември 2020, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, НЦТР ЕООД

Закон за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове, обн., ДВ, бр. 101 от 2015 г., последни изм. и доп., бр. 52 от 9.06.2020 г.

Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020 г., Регионални планове за развитие, Областни стратегии и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г., Заповед №РД-02-1402 от 22.11.2011 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството

Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България – ИСУН2020, <http://2020.eufunds.bg/>

Национален статистически институт – <http://www.nsi.bg/>

Евростат – <http://eurostat.ec.europa.eu>

Портал за обществени консултации – <http://www.strategy.bg>